

Aloite kirkkovaltuustolle (Vaihtoehtoinen suunnitelma Tyrvään kirkon peruskorjaukseksi)

Sastamalan seudulla asuu huomattavan paljon rakennusalan suunnittelijoita ja muita rakennusalan ammattilaisia. Vielä enemmän on heitä, jotka asuvat muualla mutta, joiden juuret ovat täällä. Kauempanakin asuvien korviin on kantautunut, miten Sastamalan seurakunnassa on käynnistetty Tyrvään kirkon mittava peruskorjaushanke.

Hankesuunnitelma on herättänyt julkisuudessa suuria kysymyksiä, erityisesti sen arkkitehtoninen muutos interiörissä, koska sen rakennustekninen sisältö ei ota huomioon rakennusajan tapaa rakentaa. Lisäksi hankkeen kustannukset ovat suhteettoman suuret jopa suuren rakennuksen huomioon ottaen. Kirkkorakennuksissa on ollut tapana noudattaa erittäin hienovaraista, historiallista rakennusta kunnioittavaa korjaustapaa, jonka noudattamista Museovirasto on tarkkaan valvonut. Jopa invaluisien rakentamisessa ja paikan valinnassa on vaadittu tarkat perusteet ja mitoitukset.

Seurakuntalaisten ja monien luottamushenkilöiden taholta on toivottu julkitulleesta esisuunnitelmasta laajempien ammattilaispiirien analyysia. Valtuutetut ovat todenneet, että valtuustossa ei ole lainkaan rakennusalan ammattilaisia ja että siksi valtuutetut tarvitsevat perusteellisempaa tietoa ja vaihtoehtoisia suunnitelmia voidakseen tehdä ratkaisuja, jotka ovat laajemman ammattilaisjoukon arvioimia ja laajojen kansalaispiirien hyväksyttävissä

Tähän haasteeseen on tarttunut nyt suuri joukko tyrvääläistäustaisia rakennusalan ammattilaisia haluten näin tehdä ennen kaikkea palveluksen kotiseutunsa seurakunnalle ja kirkkovaltuutetuille. Palkattujen suunnittelijoiden tavoin heillä ei ole taloudellisia intressejä. Motivaatio nousee kotiseuturakkaudesta ja siihen kuuluneesta talkooperinteestä

Lähtökohtana on todettava, että Tyrvään kirkko on täällä juurensa omaaville pyhä paikka. Tutkimustenkin mukaan lapsuuden kotiseudun kirkkorakennus edustaa monille läpi elämän kirkkoa syvemmissäkin mielessä, muuttuvassa maailmassa pysyvyyttä. Lisäksi Tyrvään kirkko on maassamme aivan ainutlaatuinen suojelukohteena ykkösluokassa, Suomen vanhin kaksitorninen kirkko. Tyrvääläistäustaisen kirkon rakennushistoriallisen ja -taiteellisen ykkösasiantuntijaan, Suomen taidemuseon emeritajohtaja Marja-Liisa Rönkön sanoin kirkko on "Turun Engelin (Gylich) päätyö." Helsingin Engelin päätyöhän on Helsingin tuomiokirkko, joka sisätilaltaan on hämmentävän samankaltainen. Kyse on samankaltaisesta kansallisaarteesta.

Asiaan tarttuminen tässä vaiheessa on katsottu erittäin tärkeäksi siitä syystä, että kirkkovaltuusto ei ole päättänyt vielä mitään peruskorjauksen luonteesta, ei edes siitä, tehdäänkö peruskorjausta ollenkaan. Ensin on syytä todeta, että ammattilaiset eivät luonnollisesti vastausta peruskorjausta sinänsä. On selvää, että rakennuksia on määrääjain korjattava. Ei ole syytä vastustaa myöskään jo tehtyä suunnittelutyötä sinänsä, koska siinä on

monia kannatettavia asioita. Erityistä huomiota on kuitenkin kiinnitetty hankkeen hyvän hallinnon vastaiseen valmisteluun, avoimuuden puutteeseen, hankkeen mittavaan laajuuteen ja kalleuteen sekä vaihtoehtoisten ratkaisumallien puutteeseen.

Tiedossa on, että seurakunnan taloustilanne on ollut viime vuosina niin huono, ja että nimenomaan taloussyillä perustellen on seurakuntataloja pantu myyntiin. Kysymyksiä herättääkin valtuutettujen kertoma, että kirkon peruskorjaushankkeelle ei ole esitetty rahoitussuunnitelmaa. Siitähän pitäisi luonnollisesti lähteä liikkeelle. Analyysia on siten toivottu myös sen vuoksi, ettei talousvaikeuksien keskellä teetettäisi suunnitelmia, jotka ovat tarpeettomia, ja toisaalta siksi, ettei jätettäisi myöskään huomioon ottamatta asioita, jotka ovat suunniteltuja muutoksia tärkeämpiä.

Kun esisuunnitelma tuli julki, sen eteenpäin viemisessä on kiinnitetty huomiota kovaan kiireeseen. Ammattilaisten silmin on kuitenkin nähtävissä, että kirkko ei ole teknisesti millään tavoin kiireellisen peruskorjauksen tarpeessa. On kyselty, minkä tahon intresseissä hätäily on. Vanha viisaus on, että hyvin suunniteltu on puoliksi tehty. Hätäilyllä ei saada mitään hyvää aikaan, varsinkin kun suunnitelman luonne julkisuuteen tultuaan näyttää kohdanneen seurakuntalaisten keskuudessa suuren vastarinnan. Katsomme, että hanke on muodostunut jo nyt niin vakavaksi kysymykseksi, ettei siitä voi päättää istuva valtuusto ja jättää päätöstä seuraavan valtuuston toimeenpantavaksi. Asia on siirrettävä yli vaalien. Siitä on tehtävä seurakunnassa vaalikysymys: korjataanko kirkkoa ja miten?

1. Kirkon sisätyöt

Kirkon peruskorjaustarpeita tutkittaessa ammattilaisten toimesta on havaittu, että kaikkein vähiten kiireellinen on sisätiloja koskeva peruskorjaussuunnitelma. Muutamat maalipintojen irtoamiset ovat pelkästään esteettisiä kysymyksiä, joilla ei ole teknistä merkitystä. Sisätilojen LVIS-tekniikkakaan ei ole 1980-luvun työnä ensinkään yli-ikäinen.

Näiden yleishuomioiden jälkeen esitetään vaihtoehtoinen suunnitelma erikseen. **Ks. vaihtoehtoinen esitys työsuunnitelmaksi ja piirustukset.**

2. Kirkon ulkotyöt

Kirkon ulkopuolisista rakennusosista keskeisin huolehdittava on aina vesikatto. Ajallisesti ensiarvoisin korjattava on siten juuri kirkon ulkopuolinen vesikatto, ei kirkon sisäpuoli. Toinen ensisijaisuusasia on huolehtia kirkon ikkunoiden ulkopokista, niiden maalaamisesta ja tarvittavasta kunnostuksesta. Sen sijaan kirkon ulkopuolisista osista tiiliseinät eivät ole millään tavoin kiireellisen korjauksen tarpeessa. Saumojen rapautumisia on varsin vähän. Muistettava myös on, että kirkon tiliseinät ovat jopa 1,5 metrin paksuiset.

Ks. vaihtoehtoinen esitys työsuunnitelmaksi ja piirustukset.

3. Esisuunnitelman ulkopuolelle jätetyt keskeiset asiat

Kirkon huoltorakennukset: WC ja lämpökeskus, varastorakennus ja ruumiskellari

Esisuunnitelmaa tutkittaessa on pantu merkille, että kirkon rinnalla on vain vähän kiinnitetty huomiota piha-alueella sijaitseviin huoltorakennuksiin, joita ovat paitsi WC- ja lämpökeskusrakennus myös varastorakennus sekä entinen ruumiskellari. Näiden käsittely kirkon peruskorjaussuunnitelmassa on aivan oleellista, koska ne kytkeytyvät yhteen.

Ks. vaihtoehtoinen esitys työsuunnitelmaksi ja piirustukset.

Maalämpö

Kirkon huoltorakennusten vaillinaisen käsittelyn lisäksi ammattilaiset ovat kiinnittäneen huomiota esisuunnitelmassa vielä tätäkin merkittävämpään puutteeseen. Siinä ei näy puhuttavan lainkaan kirkon lämmitysmuodosta eli kaukolämmöstä. Kuitenkin juuri tämä olisi kirkon peruskorjaustarpeita ajateltaessa kiireellisin esille nostettava kysymys, nimenomaan kustannussyistä.

On herännyt ihmetys, miksi asiaa ei ole nostettu esille lainkaan. Perustuuko se vain kaukolämmön helppouteen vai mahdollisesti kaupungin kanssa tehtyihin linjauksiin pysyttäytyä kaukolämmössä. Yleisesti tiedossa on, että kaukolämpöön on alettu suhtautua yhä varauksellisemmin, koska se on kallis ja jatkuvasti kallistumaan päin. Viime vuosikymmeninä sille on noussut varteen otettavia vaihtoehtoja, joista hyötysuhteeltaan paras on maalämpö. Siksi on kiireesti otettava tutkittavaksi kaupungin tarjoaman kaukolämmön vaihtaminen maalämmöksi. Kustannustehokkuuden lisäksi maalämpö on ekologinen valinta, ja senkin puolesta hyvin kannatettava.

Maalämpö tulee pitkässä juoksussa jopa puolta halvemmaksi kuin kaukolämpö. Investointi tulee kuoleetuksi mahdollisesti jo 7 vuodessa. Teknisesti maalämpökeruuputkiston rakentaminen (yleensä maalämpökaivojen avulla) on hyvin yksinkertainen työ, ja sille on tilaa kirkon lämpökeskuksen puoleisessa rannassa, mutta paras vaihtoehto ilmeisesti olisi ottaa lämpöenergia vanhalla koskipaikalla vuolaana virtaavasta Liekovedestä.

Maalämpöpumppulaitteisto on sijoitettavissa olemassa olevaan lämpökeskukseen, jossa sijaitsee kaukolämmön lämmönsiirrin. Erittäin merkittävää on kertoa se, että maalämpöön siirtyminen ei edellytä minkäänlaisia muutoksia varsinaisessa kirkon keskuslämmitysverkossa pattereineen. Kirkossa voidaan tehdä vaikka pelkkä maalämpöön siirtyminen hyvinkin kiireellisenä toimenpiteenä ilman, että kirkossa tehdään mitään muutoksia. Vanha putkisto pattereineen toimii maalämmössä aivan samoin kuin kaukolämmössäkin.

Ks. vaihtoehtoinen esitys työsuunnitelmaksi ja piirustukset.

Johtopäätös

Tällä johdannolla perustellen Tyrvään kirkon peruskorjaukseen perehtynyt joukko alan ammattilaisia on esittämässä kirkkovaltuustolle vaihtoehtoisen, huomattavasti edullisemman peruskorjaussuunnitelman piirustuksineen ja työselityksineen. Samalla tämä peruskorjaussuunnitelma on esisuunnitelmaa kattavampi, koska kirkon korjausta ei ole mielekästä suunnitella ottamatta huomioon alueen kaikkia muita rakennuksia ja nykyistä lämmitysmuotoa.

Taustana on esisuunnitelman esittämä ratkaisumalli, mutta kuten ammattisuunnittelijat tietävät, tällaisissa asioissa ei ole milloinkaan vain yhtä mahdollisuutta. Suunnittelijan valinta on filosofinen päätös. Rakennusalaan perehtymättöminä luottamushenkilöillä ei ole ollut mahdollista tietää tätä. Kun valinta on tehty ennen kirkkovaltuuston päättämiä linjauksia, mitä halutaan, on asian käsittelyjärjestyksestä muodostunut ongelma. Onkin ilmeistä, että hanke on käynnistetty ei rakennuksen korjaustarpeista vaan filosofisin syin.

Siksi on ollut välttämätöntä suppean esitellyn avartamiseksi, päättäjien avuksi, nostaa käsittelyyn suunnittelun ulkopuolelle jätettyjä vaihtoehtoja. Kun eri vaihtoehtoja tutkittaessa on kuultu eri tahoja, kuten Museovirastoa, on päädytty esittämään oheisten piirustusten ja työselityksen mukaista ratkaisumallia, jonka sisällä avataan yksityiskohdissa vielä lisää vaihtoehtoja. Hyvään hallintotapaan kuuluvan esitellyn mukainen suunnittelu avaa päättäjien eteen mahdollisimman monia vaihtoehtoja, niin sisällöllisiä, kuin taloudellisiakin. Näistä lähtökohdista johtuen tämä aloite kirkkoneuvostolle ja -valtuustolle tehdään, jotta luottamushenkilöillä on mahdollisuus mahdollisimman laajan tiedon varassa tehdä päätöksiä.

Ohessa seuraavat yksityiskohtaisempi työsuunnitelma ja laaditut luonnospiirustukset. (LIITE 1) Suunnitelmaa täydennetään pian valmistuvalla kustannusarviolla.

Tämä vaihtoehtoinen suunnitelma liittyy kirkkovaltuustolle myöhemmin luovutettavaan parhaillaan kerättävään kansalaisadressiin, jonka allekirjoittajina on suuri joukko tyrvääläistäustaisia rakennusalan vaikuttajia, arkkitehteja, insinöörejä ja muita rakennusalan ammattilaisia. (LIITE 2) Adressin taustalla olevista henkilöistä muodostuu myös tätä suunnitelmaa valmistellut suuri ammattisuunnittelijoiden ja -rakentajien ryhmä, joka on tehnyt tätä suunnitelmaa kirkon työntekijöitä, seurakuntalaisia ja muita tahoja tarkkaan kuullen.

Sastamalassa 23.3.2026

Kansalaisadressissa nimeltä mainittujen rakennusalan ammattilaisten puolesta

Pertti Peuraniemi

kirkkoneuvoston ja -valtuuston jäsen

KANSALAISADRESSI Tyrvään kirkon kulttuurihistoriallista arvokkuutta kunnioittavan ja vaikean taloustilanteen huomioivan peruskorjauksen puolesta Sastamalan seurakunnan kirkkovaltuustolle

Sastamalan seurakunnan virkamiesjohtoisessa valmisteluelimessä on ryhdytty laatimaan arkkitehti P.J. Gylichin piirtämän ja vuonna 1855 valmistuneen Tyrvään kirkon peruskorjaussuunnitelmaa. Julki tulleen esisuunnitelman mukaan hankkeen kustannusarvio kohoaisi noin 7 milj. euroon. Sen mukaan kirkko muutettaisiin radikaalilla tavalla monikäyttötilaksi.

Esisuunnitelman toteuttaminen merkitsisi kustannusarvion mukaan kirkon sisätilan täydellistä muuttamista toisenlaiseksi, kirkon toiminnallista jakamista osiin, penkkien osittaista poistamista, kirkon taka- ja sivusakaroiden uudelleen kalustamista, alttarialueen lattian laskemista, oviaukon puhkaisemista tornin ulkoseinään, tornien puurakenteiden osittaista purkamista sekä lisätilojen ja hissin rakentamista torneihin. Seurakunnan kokoa ajatellen kustannusarvio kertoo ylimitoitetusta hankkeesta, joka on mahdollista rahoittaa vain luopumalla seurakunnan keskeisimmistä muista investoinneista.

Emme vastusta peruskorjausta sinänsä. On selvää, että kirkkoa tulee määrävälein peruskorjata ja kaukonäköistä on esimerkiksi investoida lämmitysjärjestelmän ja muun tekniikan modernisoimiseen. Nyt kuitenkin suunnitellaan niin radikaaleja ja kalliita toiminnallisia muutoksia, että ne turmelevat maassamme liki ainutlaatuisen kaksitornisen historiallisen kirkon sisätilat ja muuttavat ulkonäköä.

Kirkkorakennusten muuttamista täysin toisenlaiseen käyttöön vastustetaan kulttuurihistoriallisia arvoja kunnioittavissa suunnittelijapiireissä. Myös laajoissa kansalaispiireissä suunnitelma on heti sen tultua julki saanut osakseen mitä jyrkimmän vastarinnan. Sellaisen toteuttaminen koetaan menneitten polvien työn ja kirkon pyhyiden häpäisyä sekä niukkenevien verovarojen haaskaamisena.

Suunnitelma muuttaa juhlava historiallinen kirkkotila monikäyttötilaksi aiheuttaa jo tässä vaiheessa niin suurta vastarintaa, että sen vieminen toteutukseen tulisi entisestään vähentämään kansan kunnioitusta seurakuntaa ja koko kirkkoa kohtaan johtaen yhä useammat jättämään isiensä ja äitiensä kirkon. Hankkeen torjumiseksi on ollut välttämätöntä ryhtyä keräämään kansalaisadressia seurakunnan päätöksentekijöiden herättämiseksi.

Me adressin allekirjoittajat vastustamme esiin noussutta suunnitelmaa, joka turmelee historiallisen Tyrvään kirkon loukaten kansan pyhyiden kokemusta. Myöskään seurakunnan talous ei tule kestämaan ylimitoitettua ja siten hyvin kalliiksi tulevaa suunnitelmaa. Radikaalille peruskorjaukselle on esitettävissä huomattavasti edullisempi ja järkevä vaihtoehto eikä lisätiloja tule hankkia kalleimmalla mahdollisella tavalla pieteettisistä välttämättä.

Tämä kansalaisadressi on kirkkolain mukainen aloite Sastamalan seurakunnan kirkkovaltuustolle. Adressiin voi tulla mukaan alla mainittujen rinnalle netissä osoitteessa www.adressit.com tai allekirjoittamalla adressikeruulomakkeen.

Sastamalassa 29.1.2026

Aaltonen Erkki, suunnittelujohtaja, diplomi-insinööri (el.)
Aaltonen Arja, maatalousyrittäjä, emäntä
Bäckman Jorma, kirkkoherra (el.)
Haliseva Erkki, yrittäjä
Heino Jussi, yritysjohtaja
Hautamäki Matti, hautausmaanhoitaja (el.)
Ijäs Annikka, pankkitoimihenkilö (el.)
Finska Ilkka, yritysjohtaja
Finska Kalle, toimitusjohtaja
Hämeenkorpi Terhomatti, kirkkoherra (el.)
Järvinen Pertti, yritysjohtaja, ent. kirkkovaltuuston pj.
Kaukinen Heikki, kappalainen, perheneuvoja (el.)
Knuutti Jukka, rovasti (el.)
Knuutti Risto, maatalousyrittäjä
Kulmala Vesa, rakennusurakoitsija
Kulonpää Pekka, ylipalomies
Murtomäki Raimo, lennonopettaja

Mustonen Alli, suntio (el.)
Mustonen Lauri, turvallisuusasiantuntija
Mäkitalo Jorma, toimitusjohtaja
Nurmi Anneli, arkkitehti
Nurmi Jari, kirkkoherra (el.)
Ojansivu Osmo, kirkkoherra, rovasti (el.)
Orpana Eino, kirkkoherra (el.)
Pelttonen Hannu, rakennusurakoitsija
Pylsy Katariina, maaseutujohtaja, kotiseutuneuvos (el.)
Rauhala, Marja, rakennusarkkitehti
Soini Timo, tietokirjailija
Topi Mirja, lastenohjaaja, kanttori (el.)
Vainiomäki Johanna, diplomi-insinööri
Villo Minna, apteekkari
Virta Jorma, diplomi-insinööri, ent. kirkkovaltuutettu
Virtanen Sakari, kirkkoherra (el.)

TYÖSUUNNITELMA (23.3.2026 Piirustukset)

Yleishuomio

- KL 3 luku 9 §: *Kirkollisen rakennuksen "olennaista muuttamista" ja "käyttötarkoituksen muuttamista"* koskeva päätös vaatii kirkkovaltuustossa 2/3 määräenemmistön hyväksymisen. Lisäksi suojellun rakennuksen muuttaminen vaatii Museoviraston hyväksynnän.
- Esisuunnitelmassa (jatkossa suunnitelma X) keskitytään ennen kaikkea kirkkosalin muuttamiseen olennaisesti toisenlaiseksi ja käyttötarkoituksen muuttamiseen.
- Suunnitelma X on osoittautunut ammattimaisessa tarkastelussa puutteelliseksi. Siinä ei ole esitelty vaihtoehtoja. Siinä on myös selviä virheitä, kuten ulkoisen invaluisikan virheellinen mitoitus ja inva-WC:n kohdalla kantavan pilarin poisto. Lisäksi siinä on käsitelty puutteellisesti kirkon ulkopuolisia rakennuksia. Siitä puuttuu täysin mitä keskeisin asia, kysymys maalämpöön siirtymisestä.

A. Kirkkorakennus

Kirkkorakennuksen ulkopuoli

- Invaluisika: (Vrt. Suunnitelma X on kaltevuusnormien vastainen. Ks. Asetus rakennuksen esteettömyydestä)
- Pääsisäänkäynnin invaluisika muutetaan siten, että kaltevuusnormi täyttyy. Tutkittu on myös luiskamahdollisuutta kaupungin puolen portaaseen, joka on matalampi. Siinä kuitenkin portaan ylätasanteella oven aukeaminen tulee esteeksi.
- Invaluisika on mahdollista reunustaa alaosaan kirkon seinän kaltaisella tiiliverhoilulla. Tiiliverhoiltuna luiskasta perustustöineen tulisi kuitenkin varsin kallis.

Kirkkorakennuksen sisäpuoli

Kirkkosali:

- Sali penkkeineen säilytetään kuten 1980-luvun rakennuslupakuivissa on. Penkkejä viime vuosina poistettu vailla Museoviraston hyväksyntää ja vailla kirkkovaltuuston päätöstä. Ks. KL 3 luku 9 § *kirkollisen rakennuksen "olennaista muuttamista" ja "käyttötarkoituksen muuttamista"* koskeva päätös vaatii 2/3 määräenemmistön hyväksymisen.
- Kirkkokahvinkeittilää kirkossa ei tarvita, koska se on mahdollista siirtää entiseen kirkkovaltuuston kokoontumissaliin. Ks. seuraava kohta.
- Invaluisika alttarialueelle (44 cm, kolme porrastusosaa). Eri vaihtoehtoja tutkittaessa parhaaksi paikaksi osoittautui saarnatuolin puoli.
- Aivan oma vaihtoehtonsa on asentaa invaluisikan sijasta paikalle sähkötoiminen tasonostin, joka on pyörätuolinkäyttäjän itse käytettävissä.

Entinen kirkkovaltuuston kokoontumishuone sakastia vastapäätä:

- Alun perin "seurakuntasali", kirkkokokouksen, sitten kirkkovaltuuston kokoontumistila seurakuntatalon valmistumiseen asti. 1980-luvun piirustuksissa sisustettu toimituskappeliksi. Tällä hetkellä eri käytössä, kuin mikä piirustuksissa, osittain toisarvoisessa tilan arvoa ajatellen.
- Tilaan rakennetaan kirkkokahvipaikka. Toimii lasten pyhäkoulutilana jumalanpalveluksen aikana sekä kerho- ja kokoontumistilana muulloin.
- Pienkeittiö kaapistoineen ja muuta korkeata kaappitilaa.
- Tilaan toinen kirkkorakennuksen yleisö-WC.
- Esteetön käynti kirkkosalista ratkaistu siten, että lattia nostetaan 44 cm kuorin tasoon. Puulattian rakentaminen on yksinkertainen ja edullinen työ. Se mahdollistaa väliin myös putki- ym. asennukset.
- Tuulikaappiin portaat. Tuulikabin sisäovet nostetaan.

Sakasti:

- Sakastin sisustus suunnitelman X mukainen.
- Jos tilaan halutaan esteetön kulku kirkkosalista, lattia voidaan nostaa 44 cm kuorin tasoon kuten sakastia vastapäätä. Lattian nosto vaihtoehto A, lattiatason jättäminen ennalleen vaihtoehto B.
- **A-vaihtoehto:**
- Tuulikaappiin portaat ja sisäovet nostetaan.
- **Molemmat vaihtoehdot A ja B:**
- Entinen WC kunnostetaan.

Kellotorni, johon käynti ulkoa ja vanhastaan myös sisältä:

- Tällä hetkellä tila sisustettu morsiamenhuoneeksi, joka käytännössä todettu tarpeettomaksi, koska sitä ei käytetä.
- Tilaan rakennetaan inva-WC, kuten myös suunnitelmassa X esitetään, mutta tila suunnitellaan

toisenlaiseksi historiallisten rakenteiden ehdoilla purkamatta pilaria ja säilyttämällä läpikulku kirkosta urkuparvelle.

- Tilassa on massiivinen puupilari, joka on osa tornin sisäistä kantavaa rakennetta. Sitä ei tule purkaa, kuten suunnitelmassa X: syy paitsi rakenteellinen myös, että puu on 1800-luvun historiallinen massiivipuuh, jota ei tule purkaa museaalisista syistä. Sen korvaaminen vaatisi esim. modernin metallirakenteen rakentamisen. WC on rakennettava pilarin ehdoilla.
- Inva-WC rakennetaan siten, että pilari säilyy ja samalla myös kulku kirkosta käytävän kautta urkuparvelle.
- Julkisen tilan inva-WC:n kääntöympyrä (1500 mm) mahtuu puupilareiden väliin, kun seinärakenne mitoitetaan sen mukaan.
- Puupilarit on ilmeisesti morsiamenhuoneen teon yhteydessä maalattu, mitä ei olisi saanut historiallisista arvokkuussyistä tehdä.

Toinen torni, johon käynti vanhastaan ulkoa:

- Tornin alaosa jätetään varastoksi, jossa katafalkki (koroke arkkua varten) ja ruumisvaunut. Toisen tornin yleisö-WC:n rakentamiseen ei nähdä tarvetta, kun kirkkokahvitilaan tulee toinen yleisö-WC. Lisäksi jää piharakennuksen WC.

B. Kirkon tiilinen huoltorakennus (14 m x 6 m), jossa yleisö-WC, lämpökeskus ja muuta tilaa

Yläkerta:

- Yläkerran WC:t saneerataan.
- Yläkerran taukotilasta voidaan tehdä tila ensisijaisimmalle tarpeelle, jos alapihan puurakennukseen tai sen laajennukseen sijoitetaan taukotila, WC suihkuineen ja toimistotilaa.

Pohjakerros:

- Pohjakerroksessa varastotila, joka säilytetään varastona tai sen sijasta sisustetaan muuhun käyttöön (taukotila, toimisto). Vaihtoehtoja tutkitaan.
- Pohjakerroksessa lämpökeskus.
- Suunnitelmassa X ei ole lainkaan otettu käsittelyyn kysymystä lämmitysmuodosta.
- Tehdään suunnitelma maalämpöön siirtymisestä. Maalämpöön siirtyminen kaukolämmöstä on pitemmällä aikavälillä taloudellisesti hyvin kannattava ja ekologinen. Teknisesti maalämpökeruuputkiston rakentaminen (yleensä maalämpökaivojen avulla) on hyvin yksinkertainen työ, ja sille on tilaa lämpökeskuksen puoleisessa rannassa, mutta paras vaihtoehto ilmeisesti olisi ottaa lämpöenergia vanhalla koskipaikalla vuolaana virtaavasta Liekovedestä. Maalämpöpumppulaitteisto on sijoitettavissa lämpökeskukseen, jossa sijaitsee kaukolämmön lämmönsiirrin. Maalämpöön siirtyminen ei edellytä minkäänlaisia muutoksia varsinaisessa kirkon keskuslämmitysverkossa patterineen. Kirkossa voidaan tehdä vaikka pelkkä maalämpöön siirtyminen hyvinkin kiireellisenä toimenpiteenä ilman että kirkossa tehdään mitään muutoksia. Vanha putkisto patterineen toimii maalämmössä aivan samoin kuin kaukolämmössäkin.

C. Puinen huoltorakennus (15,2 m x 7 m)

- Suunnitelmassa X ei ole lainkaan otettu käsittelyyn tätä rakennusta.
- **Vaihtoehto A:**
- Varastorakennuksen hautausmaan puoleiseen päähän tehdään laajennusosa samaan tyyliin: rakennetaan huoneisto (työntekijöiden taukotila ja WC suihkuineen sekä toimistotilaa)
- **Vaihtoehto B:**
- Varastorakennuksen sisälle hautausmaan puoleiseen päähän rakennetaan edellä mainittu huoneisto (työntekijöiden taukotila, WC suihkuineen sekä toimistotilaa)

D. Rinteessä maan alla oleva entinen ruumishuone

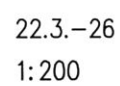
- Suunnitelmassa X ei ole lainkaan otettu käsittelyyn tätä rakennusta.

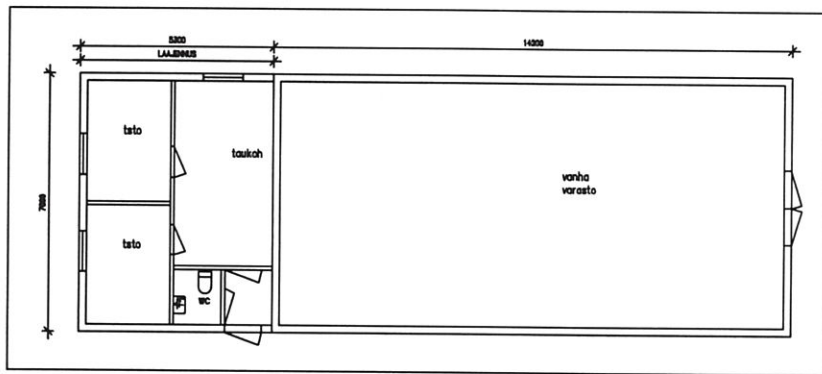
Vaihtoehto 1:

- Mietitään varastokäyttö

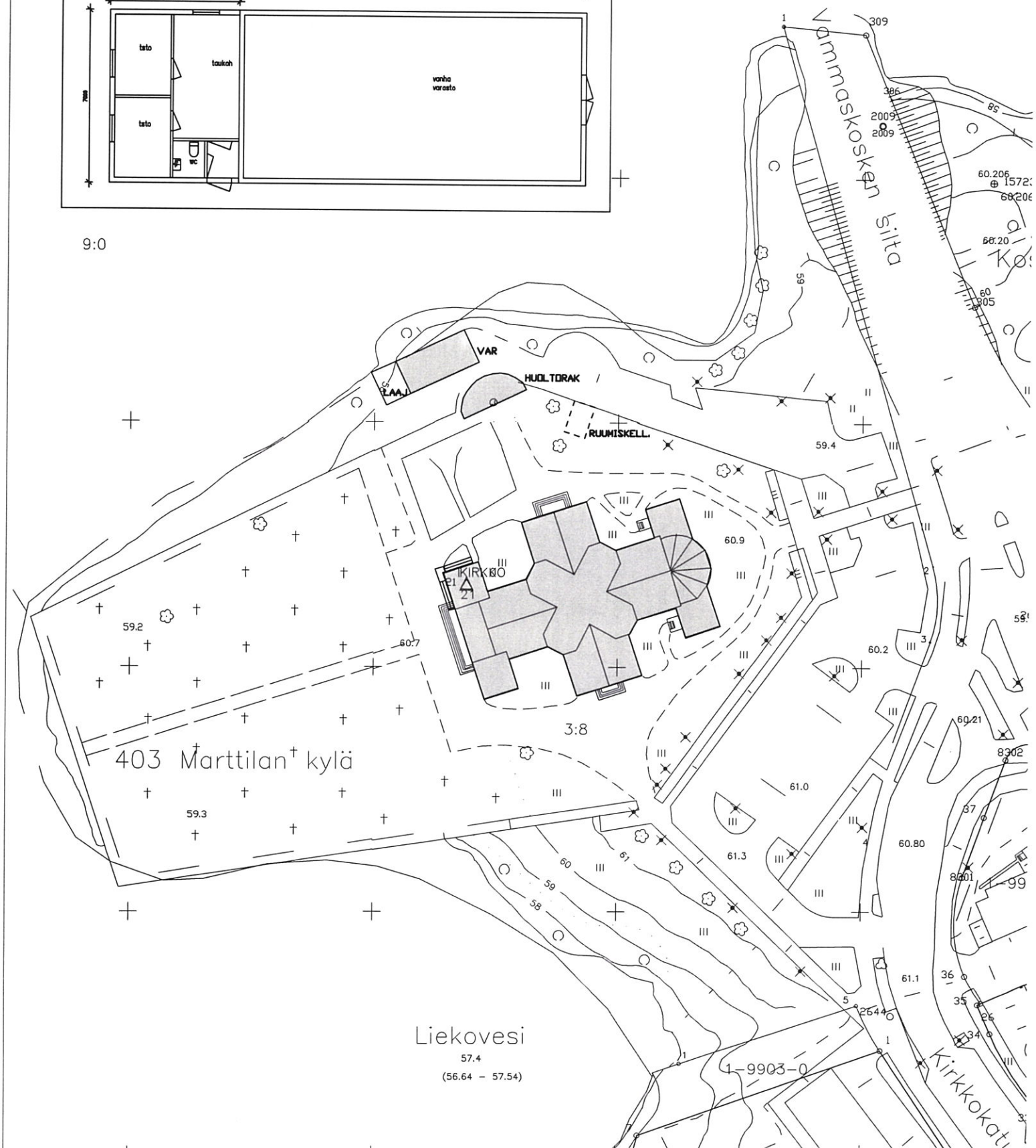
Vaihtoehto 2:

- Jos on tarpeen laajentaa maanalaista kylmävarastotilaa, tilaa laajentaa rinteeseen maan alle on hyvin paljon.

9:0

16.3.-26

TYRVÄÄN KIRKKOMAA

1:1000